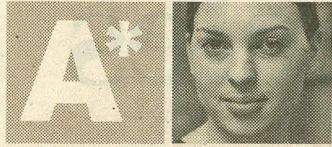

“Tristan ja Isolde” – väärrikas eneseületus

Eesti Päevaleht 19. MAI 2008

FOTO: HARRI ROSPU

Arvustus

Tui Hirv
muusikatoimetaja

Laupäeval rahvusooperis esietendunud muusikalist draamat “Tristan ja Isolde” peetakse paljuski Richard Wagneri kunstiliste taotluste kvintessentsiks.

Wagneri roll ooperižanri arengus oli revolutsiooniline. Tema kontseptuaalsed uuendused ei olnud kaugelki ainult muusikalist laadi, ta töötas välja terve ooperikirjutamise ideoloogia.

Wagneri muusikalistest ideedest on vahest tuntuim tema juhtmotiivide süsteem: tegelasi ja nähtusi iseloomustavad kindlad meloodiakatked, mis teevad ooperi jälgimise lihtsamaks. Dramaturgia ei sünni muusikast eraldi, vaid selle sees. Muusikaline materjal ei liigendu üksikuteks numbriteks, vaid areneb katkematult. Wagneri muude teostega võrreldes on “Tristan ja Isolde” dirigent Arvo Volmeri sõnul intiimne kammerlugu ja sobib Estonia lavale – virvendused jõuavad hästi kohale.

Tristani (Heikki Siukola) ja Isolde (Irmgard Vilsmaier) draama saab alguse mürgi pähe joodud armujoogist.

Lavastaja Neeme Kuningas ei pea ennast revolutsionääriks. Oma tööd kommenteeris ta nii: “Tülikas on, kui küsitakse, mis on mu kontseptsioon. Pean riiklikult vastama, et kontseptsiooniks on lavastus ise. Lavastaja peab olema provokaatori rollis, et igal vaatajal tekiks oma lugu ja seosed. Püüdsin vaadelda teost mitte läbi mikroskoobi, vaid teleskoobi.”

Oma lihtsa skemaatilise joone, kuid sümbolistlike võtetega on Kuningas saavutanud, mida lubas. “Tristan ja Isolde” kõneleb igale vaatajale just seda, mis on tema elus parajasti oluline ja vajab vastamist. Eetilised konfliktid, mis ooperis tekivad, on keerukad, kuid ometi elulised. Pikaks teevad ooperi võlumäelikud sõnamängud, kus sündmustik seisab paigal, ja meenu-

tused varasemast ajast, kuna lool pole ilma eelloota tähendust.

Hukatuslikud head kavatsused

Üks võimalus on näha muusikalise draama läbivat teemat selles, kuidas kooskõlastamata parimate kavatsuste rägastik tekitab kuhjade viisi õnnetust. Tristan viib Isoldet naiseks oma kuningast onule, kes on teda kas-

vatanud nagu oma poega ning kellele ta on tänu võlgu. Traagika algab siis, kui Tristan ja Isolde joovad arvatava mürgi pähe armujooki – tulemuseks on kannatust tekitav õnn, mille ainult surm suudab lunastada.

Lavastuse kujundus võimendab teose filosoofilist abstraktsust: suured mõõgakillumotiivid, kaks puurootsu – nagu instantsioon Kumu viiendalt kor-

ruselt. Laval toimuva lakoonilisus jätab muusikale ruumi haljendada. Külalissolistide puhul leidis kinnitust tõik, et nooremad ja püüdlikumad lauljad (võimas Vilsmaier) panevad rohkem mängu kui “vanad kalad”: staažikas Tristan – Heikki Siukola – kaldus oma iseteadlikkuses mitmes aspektis (eriti intonatsioonilises) umbmäärasusse.

Kõige südamlikumalt mõjusid Priit Volmer kuningas Markina ja Helen Lokuta kammerneitsi Brangäna. Vokaalse kindluse kõrval oli neil ka liikuvust, väarikust ja isikliku suhet teatavas, mida rolli sisse kirjutatud intelligentsus ja analüüsi-võime kindlasti soodustasid. Kõige rohkem “või sees” oli aga orkester – Wagneri viljaed ja laboratoorium. Pikk prooviperiood on võimaldanud koosmängul küpseda, muusikaline kude oli fraseerimise kindlakäelisusest rammus nagu mustasõstramoos.

Kokkuvõttes võib Estonia teostusega vägagi rahule jääda. Wagneri kaunimat ooperit repertuaaris hoida pole ainult ka-tevõtmise asi, vaid ka auasi. ●

“Tristan ja Isolde”

MUUSIKALINE JUHT ARVO VOLMER, LAVASTAJA NEEME KUNINGAS, DIRIGENT ARVO VOLMER

ESIETENDUS 17. MAIL RAHVUSOOPERIS ESTONIA